

UVODNA RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 57
Godina XXIX
Maj, 2024.
[str. 5-8]

© Monos 2024

UVODNA RIJEČ

Riječ urednika (uz
57. broj “Gračaničkog
glasnika”)

Ovaj broj otvaramo rubrikom “Povodom” u kojoj se osvrćemo na “tišinu” i ravnodušnost koja “odzvanja” nakon objavljivanja rezultata istraživanja ratnih zločina u Gračanici (ubijeni civili, 1992. – 1995.) u prošlom broju našeg časopisa. Prvi put dokumentovana i javno obznanjena istina da u Gračanici nikad niko nije čak ni prijavljen, akamoli presuđen za pobijenih 150 civila, nažalost, nije izazvala nikakvu pažnju, nikoga nije zainteresovala, niti je bilo šta pokrenula. Možda su putevi te istine do javnosti slučajno ili namjerno bili blokirani, možda tu istinu mi iz ovog časopisa nismo znali plasirati. Ali kako objasniti šutnju sa nekoliko važnih adresa na koje smo službeno uputili rezultate naših istraživanja i inicirali konkretne aktivnosti koje bi mogle ubrzati procesuiranje ratnih zločina, posebno sa nivoa lokalnih zajednica. Do zaključenja ovog broja našeg časopisa nije stigao nikakav odgovor. Javnost šuti, lokalne institucije šute, boračke organizacije šute, Tužilaštvo TK šuti... I što je najgore, Gračanica po toj šutnji i ravnodušnosti nije nikakav izuzetak. Mnogo je mjesta, većih stradalnika od Gračanice u kojima nikada niko nije odgovarao za počinjene ratne zločine. Gračanica se u našem istraživanju uzimala i u ovom slučaju uzima samo kao primjer, a krajnji cilj je bio da se stanje u pogledu procesuiranja ratnih zločina makar malo popravi, dakako, ne samo u Gračanici već i na širem planu. Pri tome je, moram reći, dosta naivno, apostrofirana lokalna zajednica kao mogući i najefikasniji faktor koji će pokrenuti te procese na svom području – gdje su se, zapravo ti zločini i dogodili. Mi u Redakciji nadali smo se da će Gračanica, poslije naših istraživanja imati dovoljno empatije i razumijevanja i poslužiti kao pozitivan primjer za druge sredine.

Ali, po svemu sudeći od toga nema ništa. Ispalo je tako da smo uzalud istraživali, dokumentovali, pisali dopise. Nismo u tome bili ni prvi ni posljednji. Niko za to u ovoj zemlji odavno ne haj... Sve lagano tone u zaborav, a šutnja bošnjačke politike (ma šta to bilo) dolazi kao “kec na desetku” onima koji uporno negiraju ratne zločine i genocid. Vrijeme

će i u ovom slučaju biti najbolji svjedok, a historija najbolji sudija – i za činjenje i za nečinjenje.

Osvrt prof. dr. Omera Hamzića u rubrici “Povodom” pod naslovom “Nakon objavljenih rezultata istraživanja počinjenih ratnih zločina po Gračanici – šutnja i ravnodušnost odzvanjaju na sve strane” – uz koji prilažemo i kopije spomenutih dopisa i pisama na koje nismo dobili odgovore – u ovom slučaju više je od opomene i tako ga treba čitati. I zamisliti se...

U nastavku predstavljamo i ostale sadržaje 57. broja “Gračaničkog glasnika”.

Rubriku “Teme” popunjavaju radovi dvojice novih saradnika ovog časopisa – prof. dr. Ajdina Huseinspahića i magistra Admira Čavalića. Prvi objavljuje rad pod naslovom “Društveno-politički kontekst, uzroci i posljedice svebošnjačkih okupljanja tokom XX. vijeka – je li vrijeme za prvi sabor bošnjaka u XXI. vijeku?”, a drugi ide pod naslovom “Armija Republike Bosne i Hercegovine nije učestvovala na obilježavanju Dana pobjede u Parizu 9., već 8 maja 1995. – uzroci i posljedice zbrke oko datuma”. Da bi odgovorio na pitanje iz naslova svoje teme, Huseinspahić se poslužio primjerima iz prošlosti, dok je Čavalić u svom članku spomenutu zbrku oko 9. maja objasnio političkom praksom na međunarodnom planu kao i na domaćem terenu. Kroz njegov tekst, otkrivamo uzroke i posljedice ovog zanimljivog fenomena i zabune.

U rubrici “Prošlost” objavljen je opširniji prilog prof. dr. Omera Hamzića pod naslovom “Od socijalističkog do privatizovanog preduzeća – primjer gračaničke Štamparije (iz neobjavljene knjige “Gračanica od posla čaršija”). To je priča o industrijskom razvoju Gračanice i promjenama koje su u drugoj polovini 20. stoljeća oblikovale grad. Transformacija iz socijalističkog u privatno preduzeće donosi razne izazove. To uključuje prilagodljivost na

tržište, konkurenciju, upravljanje finansijama i promjene u poslovnom okruženju. Identitet štamparije također se mijenja. Od državnog, a zatim društvenog preduzeća koje služi zajednici, postaje privatno preduzeće koje mora zadovoljiti tržišne. Prednosti privatizacije mogu uključivati veću efikasnost, fleksibilnost i mogućnost inovacija. Vlasnik-direktor ima veću slobodu u donošenju odluka i upravljanju resursima. Članak predstavlja značajan prilog historiji privrednog razvoja Gračanice u socijalističkom periodu. Trebalo je da se štampa kao posebna publikacija, ali se za to, svojevremeno, nisu bili stekli uslovi.

U ovom broju posebno je svojom raznovrsnošću bogata rubrika “Građa”. Sastoji se od pet priloga koji svaki za sebe otvara neke nove uvide u prošlost Gračanice. Prilog Marka Matolića pod naslovom “Dvije bilješke iz arhiva Franjevačkog samostana u Tolisi o starim topovima iz Gračanice” otkriva neke nove detalje o gračaničkoj tvrđavi i naoružanju njenih čuvara s kraja osmanske vladavine. U istoj rubrici prof. dr. Muhamed Nametak donosi “Jedan elaborat o privrednim kretanjima u Sjevernoj Bosni u prvoj deceniji habsburške vladavine” na njemačkom jeziku, u kojem se može naći dosta podataka o ekonomskim prilikama u Gračanici u vrijeme austrougarske uprave. U svom prilogu pod naslovom “O uslovima rada u kamenolomu u Gračanici početkom XX. vijeka (u povodu pisanja lista “Srpska riječ” iz juna 1907. godine)” Mina Kujović dokumentuje teške uslove rada i male zarade radnika u Kamenolomu Pašalići u Gračanici s početka dvadesetog stoljeća. Slijedi prilog “Iza kulise *Bratstva i jedinstva* – slučaj Ibrahima Avdića, partizana i komuniste iz Gračanice u prvim poratnim godinama” u kojem Edin Šaković, na slučaju jednog partizana iz Gračanice pokazuje da su se često u tim vremenima iza parola o “bratstvu i jedinstvu” krili obični nacionalisti. Na kraju ru-

brike "Građa" objavljen je i prilog Nihada Hadžiabdića, pod naslovom "Pregled sadržaja šest brojeva *Dobojskog lista* iz 1946. godine – prilog proučavanju lokalne i regionalne štampe". Radi se o preteči nekadašnjeg regionalnog lista "Glas komuna", koji je izlazio u Doboju do početka rata, 1992. godine.

Rubriku "Zavičaj" otvaramo zanimljivim prilogom pod naslovom "Ahmulje – naselje kojeg više nema (etnografski zapis)", čiji je autor Fikret Ahmedbašić, pjesnik i etnolog amater iz Džakula, koji sa ovim prilogom nastavlja svoja etnološka istraživanja svog užeg zavičaja. Rubriku nastavljamo serijalom "Likovi zavičaja" u kojoj ovoga puta Omer Hamzić piše o Hajrudinu Junuzoviću, uglednom Gračanliji, koji se, između ostalog, i kao slikar amater posebno isticao u kulturnom životu Gračanice. Treći prilog u ovoj rubrici je autobiografski dokumentarno-lirski zapis Smiljane Mamuzić, rođ. Petrović, Gračanke sa stalnim mjestom boravka u Kanadi o njenim prvim ratnim danima u opkoljenom Sarajevu, potom o tegobnom izbjegličkom životu i napokon o uspjehu u karijeri i životu u Kanadi – ali uvijek sa Gračanicom i Bosnom u srcu. Prilog se objavljuje pod naslovom "Izbjeglica i druge priče – autobiografske skice"

U rubrici "Riječ" objavljujemo prilog pod naslovom "Znanstveni opus Muhameda Seida Mašića". Autor priloga je prof. dr. Izet Mašić, sin Muhamedov, koji je na tu temu govorio i na Okruglom stolu, posvećenom liku i djelu Muhameda Mašića u Gračanici, krajem prošle godine. U prilogu je, između ostalog, objavljena i cjelovita bibliografija radova Muhameda Mašića i radova o Muhamedu Mašiću, koja će biti od iznimne vrijednosti za one koji se budu

bavili pjesničkim i publicističko-filozofskim i drugim radovima tog znamenitog Gračanlije. U ovom broju objavljujemo i esej književnika i publiciste Jusufa Trbića iz Bijeljine pod naslovom "Tajni život romana" u kojem autor govori o nekim stvaralačkim inovacijama (fikcija i historijski dokument) koje je unio u svoj roman "Legenda o bijeloj džamiji". Pokazujući na kakav su prijem kod čitalačke publike naišle te inovacije Jusuf Trbić istražuje tajni život romana.

U okviru ove rubrike objavljeno je i nekoliko prikaza zanimljivih knjiga koje su izašle u ovoj i prethodnoj godini. Prvo navodimo naslove tri knjige Mehmedalije Hadžića, koje je predstavio prof. dr. Enes Durmišević: *Sa Božijim poslanicima i vjesnicima, mir s njima, Sa ljudima i događajima, Sa Kur'anom Mudrim i Hadisom Časnim–Izbor tekstova*. Skrećemo pažnju i na izuzetno dobar roman Fajke Kadrića pod naslovom *Šta su meni ptice*, u kome je prikaz napisala Fatima Bećarović – Softić. Slijede potom prikazi knjiga Kemala Nurkića i Huseina Galijaševića, a "Stanovništvo Tešnja sredinom XIX stoljeća" (autor prikaza je Amir Džinić) i knjige Abdulaha Husića "Izučavanje tefsira u Bosni i Hercegovini u XX. stoljeću", čiji je prikaz napisao dr. sc. Šefko Sulejmanović.

Na kraju objavljujemo redovnu hroniku Gračanice pod naslovom "Listovi gračaničkog kalendara" u kojoj se prate i ispisuju najvažniji događaji u Gračanici između dva broja.

Likovnu opremu ovog broja čine slike i grafike nedavno preminulog gračaničkog slikara Hajrudina Junuzovića, koji je predstavljen i u rubrici "Likovi zavičaja" u ovom broju.

Prof. dr. Omer Hamzić

